

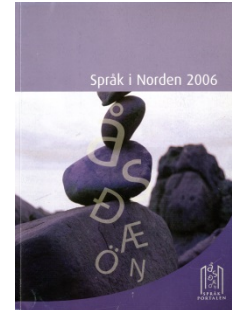
Sprog i Norden

Titel: Bedömning och testning av andraspråksfärdighet i Norden

Forfatter: Gunlög Sundberg

Kilde: Sprog i Norden, 2006, s. 107-120

URL: <http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/sin/issue/archive>

© Forfatterne og Netværket for sprognævnene i Norden

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Søgbarhed

Artiklerne i de ældre numre af Sprog i Norden (1970-2004) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

A photograph of three smooth, dark grey stones stacked vertically on a light-colored surface. The background is a soft, out-of-focus landscape with a pale sky and a hint of water or a flat plain.

Bedömning och testning av andraspråksfärdighet i Norden

Av Gunlög Sundberg

Människor som flyttar till de nordiska länderna i dag behöver ofta i migrations- och integrationsprocessen kunna visa att de behärskar de nordiska språken. Detta ställer krav på oss som sysslar med Nordens språk som andraspråk att som en del av vår profession kunna bedöma och intyga andraspråksfärdighet på ett rättssäkert sätt i förhållande till de språkliga krav som finns inom utbildning, på arbetsmarknaden och i vissa länder även för medborgarskap. I en europeisk kontext är också de sex nivåerna i The Common European Framework of Reference (CEFR-skalen) från Europarådet ett tecken på behovet av samsyn om den språkförmåga som bedöms. I denna artikel görs en översikt över vad som just nu görs i de nordiska länderna på detta område.

Människor som flyttar till de nordiska länderna i dag gör det som flyktingar eller som invandrare, för att de har anknytning till andra som redan bor här, för att arbeta eller för att studera. I migrations- och integrationsprocessen behöver de ofta kunna visa att de behärskar något av de nordiska språken. Detta ställer krav på oss som sysslar med Nordens språk som andraspråk att som en del av vår profession kunna bedöma och intyga andraspråksfärdighet i förhållande till de språkliga krav som finns inom utbildning, på arbetsmarknad och i vissa länder för medborgarskap. I en europeisk kontext är också de sex nivåerna i The Common European Framework of Reference (CEFR-skalen) från Europarådet ett tecken på behovet av diskussion och samsyn om den språkförmåga som bedöms.

Jag ska från några olika aspekter ge exempel på vad som görs i ett nordiskt sammanhang då det gäller bedömning av vuxnas färdigheter i de nordiska språken som andraspråk.

Rättssäkerhet

Språkfärdighetsbedömning kan ske både inom och utanför en undervisningssituation. En kontinuerlig bedömning av inlärares färdigheter kan sägas vara grunden för hur man som lärare lägger upp sin undervisning för att bidra till elevens språkutveckling. Om man som lärare inte vet vad inlärnarna kan, och inte kan gå det inte att skapa en effektiv lärandemiljö, och därför behövs inplaceringstest, diagnoser, självbedömning, löpande bedömning och utvärdering i ett pedagogiskt syfte. Likaså behöver lärare liksom inlärare själva få återkoppling på om kursmålen uppfyllts, vilket kan prövas i olika typer av slutprov. Testning av språkliga färdigheter som görs i större skala, ibland utanför undervisningen, är å andra sidan en verksamhet som kräver en mycket omfattande process av valideringsarbete i form av konstruktionsarbete, utprovning och uppföljning för att vi ska våga lita på resultatet.

Ett intyg på att man som andraspråksinlärare behärskar en viss språklig nivå eller har språkkunskaper för ett visst syfte, utfärdad då man avslutar en kurs eller genom ett fristående test, kan vara viktigt och ibland avgörande för tillträde till arbete eller studier, och i dag även i vissa länder för medborgarskap. Att utfärda ett sådant intyg är i de nordiska länderna oftast myndighetsutövning och ställer stora krav på rättssäkerhet och en så rättvis och öppen behandling som möjligt av färdighetsbedömningen.

Det i sin tur ställer krav på god kvalitet i bedömningsarbetet. Provkonstruktörer och bedömare måste genom medvetenhet och kunskap om vad provkonstruktion och färdighetsbedömning innebär kunna visa att de uppfyller krav på validitet och reliabilitet, d.v.s. de måste kontinuerligt arbeta med olika kvalitetsmått i testkonstruktionsprocessen, så att vi vågar lita på att resultatet går att generalisera och visar det vi avsåg att lära ut, bedöma eller testa. I förlängningen innebär nämligen ett provresultat och ett intyg att man generaliserar en enskild individs språkliga färdighetsnivå till andra sammanhang där hon eller han ska fungera på språket.

Den nordiska kontexten

Just för att kraven är och måste vara stora på språkprov kan det vara intressant att syna några större språktest för vuxna i de nordiska länderna och se vad vi kan lära av varandra. De nordiska språken är i ett europeiskt perspektiv små språk med små resurser, men om vi studerar vad som förenar och skiljer oss åt, kan vi bättre förstå oss själva eller hävda oss internationellt. Den översikt som följer ger inte någon heltäckande bild av vad som sker i alla nordiska länder, och jag kommer inte att nämna alla test som ges. Syftet med att lyfta fram arbetet med vissa större test är emellertid en förhoppning att vi gemensamt i Norden kan dra nytta av varandras arbete och erfarenheter, trots till viss del olika kontexter.

Danmark

Antalet invandrare och flyktingar i undervisning i Danmark har sjunkit under de senaste åren, samtidigt som resurserna till danskundervisning och bedömning har ökat. Ansvaret för undervisning, bedömning och testning av färdigheter i *dansk som andresprog* för vuxna har flyttats från Undervisningsministeriet till Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration. Genom en stark centralisering av arbetet har man i Danmark skapat ett enhetligt system för språkundervisning och uppföljning ända från nybörjarnivå och upp till *Studieprøven*, som ger tillträde till universitetsstudier. I upp till tre år kan en elev få gratis utbildning i danska inom en av tre studievägar beroende på utbildningsbakgrund och egna förkunskaper. Utbildningarna stäms av genom fyra olika test som konstrueras genom ministeriets försorg och som är kopplade till undervisningen. År 2003 hade man cirka 14 000 provdeltagare. Processen är välbeskriven och genomarbetad på alla plan, och i den nya nivåmodellen med moduler sker en kontinuerlig uppföljning av kunskaperna inom varje modul. Eleven får därigenom hela tiden återkoppling på sitt arbete. Tillsyn sker av ministeriet som också utbildar och utövar tillsyn över de mer än 200 bedömarna, *censorerne*, på ca 50 olika språkundervisningscenter som också fungerar som testcenter.

Den lag som styr arbetet, *Lov om danskuddannelse till voksne udlændinge m.fl.* från 2003, handlar i kapitel 3 om *Prøver*. En styrka i de tillhörande anvisningarna, där konstruktionsprocessen och alla prov regleras i detalj, är att rättssäkerheten för den enskilda eleven lyfts fram. Man kan överklaga både bedömningen och genomförandet av testet:

Klage over eksaminators og censors afgørelser i forbindelse med prøver samt klage over forhold i forbindelse med prøveforløbet kan af prøvedeltagaren indbringes for lederen af den prøveafholdende udbyder inden to uger efter, at afgørelsen eller karakteren er meddelt prøvedeltagaren, eller prøven har fundet sted. (Bekendtgørelsen nr. 912 af 28. september 2005 om prøver inden for danskuddannelse til voksne udlændinge m.fl. Kapitel 9 § 47.)

Norge

I Norge har sektionen Norsk språktest funnits som ett samarbete mellan Folkuniversitetet och Universitetet i Bergen sedan slutet av 1980-talet. Man har byggt upp en professionell och välorganiserad verksamhet där prov i norska som andraspråk konstrueras utifrån höga krav på varje steg i testkonstruktionsprocessen och med en omfattande utprovning och uppföljning av testresultaten. Från hösten 2005 finns en ny

läroplan för kursen *Norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere*, med tre olika studievägar. Kursen avslutas med *Norskprøve 2* eller *3* och arbetet sker på uppdrag av Kunnskapsdepartementet (f.d. Utdannings- og forskningsdepartementet). Elever med kort skolbakgrund kan få upp till 3 000 timmars undervisning. Nivåerna A1, A2 och B1 i det europeiska ramverket, CEFR, har använts som utgångspunkt för målbeskrivning i kurserna och ett test finns för varje nivå. På högre nivåer finns *Test i norsk - høyere nivå* som ger tillträde till högskola och universitet, men vissa universitet har även egna inträdesprov i norska.

En styrka i den norska testkontexten är att expertis på flera nivåer är samlad och arbetar tillsammans. En annan är samarbetet med universitetet i Bergen. I uppdraget för Norsk språktest ligger att koppla forskning till testarbetet. Allt det material som skickas in efter varje provtillfälle för statistisk genomgång är på samma gång ett värdefullt forskningsmaterial som samlas in under kontrollerade former. Numera finns en elektronisk inlärarkorpus, en norsk andraspråkskorpus (ASK), att tillgå för forskning där skrivna texter från de två testen på B1- och B2-nivå har skrivits in och felkodats. För forskarna ger det tillgång till en stor mängd skriven inlärarnorska på två olika färdighetsnivåer.

Sverige

Det största antalet andraspråksbrukare i Norden som också är invandrare finns i Sverige, där i dag drygt var tionde svensk är född i ett annat land än Sverige. Flerspråkigheten är utbredd och forskning kring tvåspråkighet har vid det här laget en mer än trettioårig tradition.

De två stora proven i svenska som andraspråk för vuxna är det *nationella provet i svenska för invandrare* (sfi), som görs på uppdrag av Skolverket, och *Test i svenska för universitets- och högskolestudier (Tisus)*, som startade i början av 1980-talet (då kallat Rikstestet). Förankringen till universitetsmiljön är av tradition stark, och de båda testen konstrueras och utvecklas vid Stockholms universitet. Liksom i Norge har nyligen en korpus med skriftligt material från sfi-provet färdigställts för forskningsändamål, i det så kallade Cross Check-projektet, och arbetet är på gång att fylla på med texter även från Tisus-nivån.

Något som präglar den svenska traditionen är betoningen av språkproven som ett pedagogiskt stöd för den undervisande läraren vid bedömningen och betygsättningen av eleverna. Det är exempelvis inte enbart sfi-provet som avgör en elevs betyg utan arbetet på hela kursen i förhållande till kursplanen. I konstruktionsarbetet med de båda pro-

ven görs en omfattande utprovning och uppföljning, vilket är en betydelsefull del av arbetet för att proven ska kunna utgöra en annan referenspunkt än undervisningen. Eftersom alla lärare i kursen svenska för invandrare också är de som bedömer sina elever är systemet alltså mycket decentraliserat med ett stort ansvar för den enskilde läraren.

Ett tecken på globaliseringens effekter är att Tisus, provet för antagning till universitetet, görs på allt fler platser i världen. På cirka 50 olika platser i alla världsdelar görs provet två gånger om året, exempelvis i Moskva, Peking, Santiago de Chile och i Wellington på Nya Zeeland.

Finland

I Finland kan man som vuxen sedan 1994 göra officiella språkprov för arbete eller för studier, s.k. allmänna språkexamina på grundnivå, mellannivå och högsta nivå, i nio olika språk: engelska, finska, franska, italienska, ryska, samiska, spanska, svenska och tyska. Testen kan tas på alla nivåer på CEFR-skalan. Utbildningsstyrelsen ansvarar för testen, men de konstrueras och utvecklas av Centret för tillämpad språkforskning vid Jyväskylä universitet, och arbetet har en stark förankring i universitets- och forskningsmiljön.

Proven i finska och svenska som andraspråk har traditionellt tagits av finländska medborgare med svenska respektive finska som modersmål, men sedan några år tillbaka tas de även av ett ökande antal flyktingar och invandrare. Jämfört med Sverige, Danmark och Norge genomför Finland i detta sammanhang ett ganska litet antal test för invandrare i landet, men testen finns i gengäld på alla sex nivåer och den nya läroplanen i finska som andraspråk som introducerats år 2005 bygger på CEFR-skalan. Styrkan i det finländska systemet är att man har fått en samlad expertis på området genom att samla flera olika typer av språktest till ett nationellt centrum med anknytning till forskningsmiljön i tillämpad språkvetenskap, både prov i främmande språk och i andraspråk, både prov för inhemska medborgare och för invandrare. För ett litet land som Finland och med små språk som finska och svenska har detta inneburit att man kunnat delta i flera stora internationella testprojekt.

En annan styrka är att man har utbildat och certifierat lärare till testkonstruktörer, intervjuare, bedömare och testadministratörer, och att man efter varje provomgång samlar alla bedömare i Jyväskylä för gemensam bedömning och uppföljning av de skriftliga och muntliga provuppgifterna. Detta ger inte bara en hög reliabilitet i bedömningen

utan även en utbredd insikt i och kunskap om bedömning av språkliga färdigheter i lärarkåren.

Denna samlade kunskap har i förlängningen kunnat användas för konstruktionen av andra språktest, exempelvis ett nytt test i svenska och finska för tjänstemän inom statlig och kommunal förvaltning samt testet för ingermanlänningar som bor i Ryssland och Estland och som vill flytta till Finland. Antalet ingermanlänningar och andra personer av finländsk härkomst jämte deras familjemedlemmar som flyttat till Finland från forna Sovjetunionen sedan början av 1990-talet uppskattas till ca 25 000.

Island

Av en befolkning på 290 000 på Island räknades antalet "icke-islänningar" den 31 december 2002 till drygt 10 000. Efter några år av negativa migrationssiffror, d.v.s. fler emigranter än immigranter, steg antalet invandrare under år 2004, då 2 416 personer som inte var isländska medborgare invandrade. Denna grupp utgörs i första hand av en växande skara arbetskraft som invandrar och utvandrar efter landets behov. Arbetskraften kommer främst från östra Europa och framför allt från Polen, och den utgör cirka 20 % av "icke-islänningarna". År 2004 invandrade även en stor grupp från Portugal, liksom personer från Danmark, Sverige, Tyskland och Filippinerna. Isländska som andraspråk studeras på olika språkskolor, men även på universitetet, och kurserna betalas ofta av arbetsgivare eller fackföreningar. Det finns ett färdighetsprov som görs efter tre nivåer av isländska och en kurs för sjuksköterskor som kommer från länder utanför EU.

De nordiska länderna i europeiskt perspektiv

De nordiska språken är i ett europeiskt perspektiv små språk som först under de senaste trettio åren i större utsträckning har börjat användas som andraspråk av en inflyttande befolkning. Bland de europeiska språken tillhör de nordiska språken kategorin Less Widely Used and Taught Languages (LWUTL), vilket framgår av en rapport från år 2001 (se tabell 1). Tabellen gäller dock förhållanden före utvidgningen till östra Europa år 2004.

Tabell 1. Officiella språk som modersmål och officiella språk som talas i EU

	Andel av befolkningen i EU med språket (före utvidgningen 2004)	
	som modersmål	som modersmål eller främmande språk
Tyska	24 %	32 %
Franska	16 %	28 %
Engelska	16 %	47 %
Italienska	16 %	18 %
Spanska	11 %	15 %
Nederländska	6 %	7 %
Grekiska	3 %	3 %
Portugisiska	3 %	3 %
Svenska	2 %	3 %
Danska	1 %	2 %
Finska	1 %	1 %

Källa: http://europa.eu.int/comm/education/policies/lang/languages/index_sv.html#top 2005-10-31

Fördelar för Norden

Detta ger oss i Norden vissa fördelar då det gäller bedömningen av språkfärdighet jämfört med stora testkonstruktörer som Cambridge Assessment eller TOEFL, som var och en ger minst en halv miljon test om året i engelska över hela världen.

Ett gemensamt drag och en styrka för de nordiska länderna då det gäller bedömning och testning av andraspråksfärdighet är att man styrs av en pedagogisk grundtanke och att alla prov är starkt knutna till undervisning. Många av de provuppgifter som används utgår, liksom kursplanerna, från ett kommunikativt färdighetsperspektiv med syfte att spegla autentisk kommunikation. Konstruktionen av provuppgifter styrs av tanken om kommunikativa uppgifter som ska lösas, inte av grammatiska moment som ska behärskas. Därför har de produktiva färdigheterna i många år nu prövats direkt, d.v.s. genom att eleven skriver en text eller talar och samtalar. Sådan direkt testning kräver en stor och kunnig yrkeskår som är bedömare, vilket är möjligt i de små nordiska sammanhangen. Validiteten i uppgifterna har alltså varit viktig. Det kan synas självklart för oss i Norden, men i ett internationellt sammanhang med mängder av prov i exempelvis engelska eller spanska, som dessutom ges och bedöms över hela världen, är det inte

lika enkelt att arbeta med direkta test och en sammanhållen bedömarkår. Som små och geografiskt begränsade språk har vi alltså möjlighet att arbeta med mer autentiska uppgifter, direkta provuppgifter och en mer begränsad bedömarkår. Å andra sidan har man kanske inte alltid arbetat lika aktivt för en hög reliabilitet i proven, exempelvis genom väl utprovade och statistiskt analyserade uppgifter i de receptiva färdigheterna.

Stark knutet till detta är naturligtvis de centraliserade skolsystemen i Norden och en tidigt utbyggd vuxenutbildning. Andraspråksundervisningen har där haft en etablerad plats, men har också tvingats tänka nytt såsom ett nytt ämne. Det har varken funnits behov eller utrymme för privata aktörer i någon större utsträckning inom utbildningsområdet, även om en förändring har märkts, åtminstone i Sverige, under de senaste åren. Detta skiljer oss i Norden mycket från den europeiska kontexten där privata språkskolor och fristående testanordnare finns i mycket högre grad.

En gemensam tendens i hela Europa är att man just nu kopplar sina utbildningar och språktest till Europarådets CEFR-skala, Common European Framework of Reference, och de sex färdighetsnivåer som där finns beskrivna för språkfärdighet, A1–C2. Fördelarna med en gemensam standard förväntas vara större internationell jämförbarhet då det gäller språkprogram i Europa, vilket gör kvalifikationer lättare att bedöma och därmed gör det lättare att flytta runt i Europa. En positiv effekt av skalan är det samarbete och den diskussion mellan språklärare, testkonstruktörer och utbildningsanordnare i Europa som referensramen har gett upphov till, även i de nordiska länderna. Inom testorganisationen ALTE, Association of Language Testers in Europe, finns en nordisk arbetsgrupp, och dessutom pågår ett projekt för att jämföra de nordiska proven i Danmark, Norge och Sverige för tillträde till universitet och högskola, finansierat av Nordiska ministerrådet. En annan viktig effekt som beskrivningarna ger oss är att de stärker en målrelaterad/kriterierelaterad bedömning och betygsskala.

Europarådet arbetar med olika verktyg för att göra det möjligt att beskriva nationella test i förhållande till CEFR-skalan. De test som jag har nämnt är tänkta att ungefär placeras och valideras på CEFR-skalan enligt översikten i tabell 2.

Tabell 2. Nordiska test enligt CEFR-skalan (Common European Framework of Reference)

C2				Finland
C1 avancerad	Danmark		Sverige	Finland
B2	Danmark	Norge		Finland
B1 fortsättare	Danmark	Norge	Sverige	Finland
A2	Danmark	Norge		Finland
A1 nybörjare		Norge		Finland

De test som tas av flest andraspråksbrukare är test som tänks motsvara nivå B1 (se tabell 3).

Tabell 3. Nordiska test som tänks motsvara B1-nivå, uppgifter från år 2004

	Namn	Antal beställda prov	Vanligaste modersmål
Danmark	<i>Prøve i Dansk 2</i>	4 634	turkiska, arabiska
Norge	<i>Norskprøve 3 for voksne innvandrere</i>	3 800	ryska 10 %
Sverige	<i>Nationellt prov i svenska för invandrare (sfi)</i>	ca 15 000*	
Finland	<i>Allmänna språkexamina</i>		
	Mellannivå Finska 2	2 027	ryska 52 %
	Svenska 2	205	finska 91 %

* något osäker uppgift.

Det finns även problem med den gemensamma referensramen, exempelvis hur vi med säkerhet vet om "vår B1 är lika med er B1". Många valideringsprojekt är igång i Europa för att stärka kunskapen kring om man kan sätta en nivåstämpel på sitt test, vilket kräver erfarenhet av de andra nivåerna och ett omfattande valideringsarbete, där erfarna personer inom språkbedömning och provkonstruktion ges insyn i testet och arbetet med det. Validering innebär här att arbeta med hög kvalitet på en mängd olika faktorer som samspelar för att vår idé om den förmåga vi avser att mäta ska kunna konkretiseras i ett användbart test.

Ett problem som är knutet till denna validering kan vara att skalan ursprungligen är ska-

pad i ett forskningsprojekt för inläring av främmande språk i en studiekontext och att exempel från inläring av andraspråk i en invandrarkontext saknas. Därför är det viktigt att man parallellt med CEFR-skalan arbetar med bedömningskriterier som är knutna till varje lands och varje tests egen nationella och lokala kontext och inte utan vidare applicerar den europeiska beskrivningen. Den lingvistiska och kulturella mångfalden måste balanseras mot fördelen att tala samma bedömningspråk. B1-nivån beskrivs exempelvis i det finländska systemet så här:

Förstår längre talsekvenser och det centrala innehållet i många tv- och radioprogram om ämnet är någorlunda bekant. Förstår vanliga texter som inte kräver kännedom om ämnet. Tal i normalt tempo och krävande texter kan vålla svårigheter om talsekvensen är lång och ämnet främmande. Reder sig i vanliga praktiska talsituationer och kan skriva enkla sammanhängande texter om vanliga företeelser, även om grammatiska och terminologiska brister ibland stör läsrytmen. Behärskar ordförråd som är förknippat med vardagliga situationer och den elementära grammatikens centrala strukturer väl.

Test i en samhällelig kontext

Den stora mängden elever på B1-nivån tar oss tillbaka till den samhälleliga kontexten och vad som gör att alla som konstruerar prov och bedömer språkfärdighet måste ha en medvetenhet och en god kvalitet i sitt arbete. Vi är tillbaka i rättssäkerheten för den enskilda testtagaren i ett mångkulturellt samhälle. I dag ställs i allt fler europeiska länder språkliga krav för nytt medborgarskap. Vare sig vi vill det eller inte får våra språkliga bedömningar härigenom en ny rent samhällsjuridisk dimension. I Danmark uttrycks detta krav i en överenskommelse om språk- och samhällskunskap mellan regeringen och Dansk Folkeparti från december 2005; i Finland uttrycks kravet i en ny medborgarskapslag. Den nivå som då krävs i Finland är B1-nivån. I Danmark krävs B2-nivån, vilket är den högsta färdighetsnivån för medborgarskap i Europa, och därutöver krävs ett s.k. indfødsretsprøve.

Danmark, CIS nr 9, Kapitel 7 § 24:

[...] at ansøgeren dokumenterer dansk kundskaber ved bevis for danskuddannelsernes Prøve i Dansk 3 eller en af de i bilag 3 angivne prøver [...] Det er endvidere en betingelse for optagelse på et lovforslag om indfødsrets meddelelse, at ansøgeren dokumenterer kendskab til danske samfundsforhold, dansk kultur og historie ved bevis for en særlig indfødsretsprøve.

Finland, Medborgarskapslagen 2003 3 kap 13 § 6 språkkunskapsvillkor:

[...] har nöjaktig förmåga att i tal och skrift använda finska eller svenska eller i stället för muntliga språkkunskaper motsvarande kunskaper i finskt teckenspråk [...] Att språkkunskapsvillkoret uppfylls kan visas genom avläggande av en allmän språkexamen på färdighetsnivå tre [...]

En annan tendens i dag är att antalet asylsökande minskar. I tabell 4 presenteras aktuell statistik som visar antalet asylsökande till de nordiska länderna under de senaste fem åren.

Tabell 4. Asylsökande i Norden år 2001–2005

År	2001	2002	2003	2004	2005
Danmark	12 512	5 947	4 593	3 222	2 122
Finland	1 650	3 443	3 221	3 861	3 352
Norge	14 782	17 480	15 613	7 945	4 896
Sverige	23 515	33 016	31 355	23 161	15 661

Källa: Inter-governmental Consultations on Asylum, Refugee and Migration Policies in Europe, North America and Australia, IGC, siffror för 2005 t.o.m. november

Statistiken gäller alltså inte invandring i allmänhet utan bara det antal som söker asyl, men siffrorna säger oss en del om tendenser då det gäller flyktinginvandring. FN:s flyktingkommissarie (UNHCR) rapporterar i samband med detta att antalet asylsökande i de industrialiserade länderna minskar kraftigt. Information från 36 industrialiserade länder visade 2004 en nedgång med 22 procent jämfört med 2003 och det lägsta antalet asylsökande i dessa länder sedan 1988.

Å andra sidan ökar arbetskraftsinvandringen till Norden, delvis som en följd av den utvidgade arbetsmarknaden inom EU. Den största ökningen av invandrare till Sverige utgörs sedan år 2004 exempelvis av arbetskraft från Polen. Medborgarskapstest och arbetsgivare som vill se intyg på språkkunskaper innebär att det finns många nya avnämare och mottagare av de intyg vi ger till andraspråksbrukare om språkkunskaper, speciellt på B1-nivån.

Det föranleder mig att avslutningsvis peka på två faktorer som jag anser vara viktiga i arbetet med bedömning och testning av andraspråksfärdighet i Norden: 1) Professionalism hos varje lärare i bedömning av språkfärdighet. 2) Ökad forskning kring bedömning och testning av språkfärdighet.

För det första är lärandemålen tillsammans med hur läraren och eleven kan se att eleven har uppfyllt målen genom kontinuerlig bedömning, återkoppling, utvärdering och reflektion en grundläggande stomme i planeringen av all undervisning. Om man inte som lärare kan bedöma om eleven har nått målen, får man inte någon återkoppling på undervisningen och inte heller får eleven återkoppling på sitt arbete. Vi vet också vilken stark styreffekt bedömnings sättet kan ha på undervisningen. Olika lärandeaktiviteter bör därför spegla en tydlig överensstämmelse mellan lärandemål och bedömning. Dessutom utgör kunskaper om på vilka olika sätt de fyra grundfärdigheterna, skriva, tala, läsa och lyssna, kan bedömas en viktig grundstomme i varje lärares utbildning. Professionell utbildning (och även certifiering) av lärare i rollen som bedömare är en viktig del av lärarutbildningen, eftersom arbetet är myndighetsutövning.

För att kunna stärka systemet med en bedömarkår som bedömer direkta produktiva färdigheter behövs dessutom kontinuerlig och gemensam bedömarträning för att skapa samsyn omkring den språkfärdighet som bedöms.

För det andra behöver vi genom forskning öka våra kunskaper om bedömning och testning av språkfärdighet i allmänhet. Detta innefattar forskningsfrågor som anknyter till såväl teoretisk som tillämpad språkvetenskap. Det gäller forskning och kunskap om språk, språkbruk, språktillägnande samt bedömning av språkliga färdigheter.

Då det gäller muntlig färdighet behöver vi exempelvis mer kunskap om hur interaktion påverkar både den muntliga färdigheten i sig och vår uppfattning som utomstående bedömare av hur samtal samkonstrueras. Talspråkskorpusar med transkriberade andraspråkssamtal i ett bedömnings sammanhang vore därför välkommet.

En annan viktig och svår fråga är på vilket sätt språkbruket är kontextbundet och hur sambandet mellan en individuell allmän språklig förmåga och en mer kontextbunden sådan ser ut. Detta samband är exempelvis viktigt för hur vi menar att ett testresultat går att generalisera till andra situationer. Knutet till detta är större kännedom om texttyper och genrer, både i tal och i skrift. Vi behöver i detta sammanhang även vara mer lyhörda för att det är stor skillnad på muntlig och skriftlig kommunikation.

En fråga som kan knytas till denna är vems språk som utgör den standard som vi bedömer mot. Hur kan vi bättre bedöma interaktionell och kommunikativ effektivitet knuten till en speciell situation eller ett visst syfte med speciella aktörer? Det är viktigt att komma ihåg att språket är ett redskap för handlingar och identitetsskapande, inte alltid något som kan kontrolleras och normeras.

Summary

Assessing and testing second language proficiency in the Nordic countries

Immigrants to the Nordic countries today often have to demonstrate their level of language proficiency in one of the Nordic languages at various stages throughout the migration and integration process. This poses great demands on the ability of teachers, assessors and test constructors to assess second language proficiency with fairness in relation to the demands of education, of the labour market and even for citizenship in some countries. In a European context, the six levels of the Common European Framework of Reference (CEFR) also reveals the need to have a common understanding of the language proficiency that is being assessed. This article is an overview of what is being done in the Nordic countries in this field.

Referenser

A Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment [http://culture2.coe.int/portfolio/inc.asp?L=E&M=\\$t/208-1-0-1/main_pages/./documents_intro/common_framework.html](http://culture2.coe.int/portfolio/inc.asp?L=E&M=$t/208-1-0-1/main_pages/./documents_intro/common_framework.html)

Europarådets språkportfölj

[http://culture2.coe.int/portfolio/inc.asp?L=E&M=\\$t/208-1-0-1/main_pages/welcome.html](http://culture2.coe.int/portfolio/inc.asp?L=E&M=$t/208-1-0-1/main_pages/welcome.html)

Europeans and Languages, report by Intra European Coordination Office, 2001

http://europa.eu.int/comm/education/policies/lang/languages/index_sv.html#top

Migrationsverket. Verksamheten i siffror

<http://www.migrationsverket.se/index.jsp?swedish/statistik/siffror.html>

(Statistik om asylsökande till Norden från Inter-governmental Consultations on Asylum, Refugee and Migration Policies in Europe, North America and Australia, IGC)

Danmark

Bekendtgørelsen nr. 912 af 28. september 2005 om prøver inden for danskuddannelse til voksne udlændinge m.fl.

Lov om danskuddannelse till voksne udlændinge m.fl., 2003

<http://www.inm.dk/danskundervisning>

Cirkulæreskrivelse nr. 9 af 12. januar 2006 om naturalisation

<http://www.inm.dk/statsborgerskab>

Norge

Norsk språktest <http://www.fu.no/Norsk/spraktest.htm>

Statistisk centralbyrå. Innvandring og innvandrere

<http://www.ssb.no/innvandring>

Sverige

Förordning om svenskundervisning för invandrare, § 16 1994:895, 2002:19

<http://www.skolverket.se/sb/d/263>

Sfi-testet <http://www.biling.su.se/Sfi-provet.htm>

Tisus <http://www.nordiska.su.se/TISUSsverige/tisussv.html>

Finland

Allmänna språkexamina, Beskrivning av färdighetsnivåerna

<http://www.oph.fi/svenska/pageLast.asp?path=446,471,6293,6295>

Arbetsministeriet, Migration http://www.mol.fi/mol/se/04_migration/index.jsp

Utbildningsstyrelsen, Medborgarskapslagen, 2003 (359)

<http://www.finlex.fi/sv/laki/alkup/2003/20030359>

Utlänningsverket <http://www.uvi.fi/netcomm/content.asp?article=2561>

Island

Statistics Iceland <http://www.statice.is/>

Språkkurser http://www2.hi.is/page/other_courses